

Каліщук М.С.
вихователь ДНЗ № 4
м. Бердичева,
наук. керівник: доц. Тарнавська Н.П.

Використання наочності при формуванні кількісних уявлень у дітей старшого дошкільного віку.

Старший дошкільний вік благодатний для розвитку пізнавальної активності та інтересів дітей. Цьому повинна сприяти вся атмосфера життя дітей. Сприймання предметів та явищ дитиною формується як відносно самостійний процес. Дитина виокремлює доступні прозоре і несуттєві ознаки предметів, робить елементарні математичні узагальнення. У цьому процесі важливо, щоб дитина здійснювала оцінювання до оточуючого на основі його споглядання, аналізу, діяльності.

На основі дитячої допитливості згодом формується інтерес до навчання, розвитку пізнавальних здібностей. Основні досягнення цього віку обумовлені провідним характером навчальної діяльності і є багато в чому визначальним для наступних років навчання. Цим обумовлений вибір нашої статті.

Мета статті: вивчити педагогічні умови формування кількісних уявлень у дітей старшого дошкільного віку засобами математичної наочності.

На шостому році життя під впливом навчання, спостережень навколишньої дійсності і сенсорного розвитку у дітей формуються уявлення про утворення чисел, відношень між ними, кількості і порядку лічби, про частини і ціле та ін. Такі уявлення допомагають дитині краще орієнтуватись в навколишньому житті, точніше виділяти й оцінювати особливості предметів і явищ, які вона сприймає [1, с. 172].

Важливе значення у навчанні дітей дошкільного віку має принцип наочності. Це пояснюється насамперед тим, що мислення дитини має передусім наочно-образний характер. Я. А. Коменський один із перших обґрунтував принцип наочності та використав його у навчанні. Він рекомендував все те, що можна засвоїти на сенсорному рівні: дотик, слух, нюх. Початок, як вважав Коменський, впливає з відчуттів. Класична дидактика встановила принцип наочності, виходячи з узагальнення педагогічної практики. Результативніші завдання те, що починається з розгляду картинок, предметів, явищ, подій навколишнього. Посилаючись на особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку, К. Д. Ушинський писав, що дитяча природа вимагає наочності. Тобто дитині можна пояснювати якусь складну думку і вона не розуміє, а коли покажеш, то вона швидко розуміє.

Велике значення в інтакож має у формуванні початкових знань з математики, бо високий рівень абстрагування математичних знань потребує опори на різну конкретність. Свідоме оволодіння елементарними математичними знаннями можливе лише при наочності у дітей деякого утвєго пізнавального досвіду, набування якого завжди пов'язане з прийняттям навколишньої дійсності.

Також використання наочності у навчанні має велике значення за умов ієрархії першої і другої сигнальної систем. Для того, щоб набуті знання дітьми, були відображеннями дійсності, тобто її свідомістю, треба, щоб вони спирались на відчуття.

Навчання математики ґрунтується на конкретних образах, уявленнях. Ці уявлення готують підґрунтя для формування перших математичних понять.

Зробити навчання наочним - це не тільки створити образи, а й включити дитину у практичну діяльність (наприклад: при лічбі каштани, м'ячі та умовні кружечки, палички). При цьому предмет можуть бути різними за кольором, розміром. Та на підставі їх порівняння дитина робить висновок про їх кількість, рівність, нерівність. Тобто, головну роль відіграє зоровий аналізатор.

Вихователь має пам'ятати, що наочність - не самоціль, а засіб навчання. Він повинен вдало підібрати посібники наочні, правильно потрібно добирати наочність, для того щоб підвищити ефективність навчання та викликати інтерес до усвідомлення матеріалу. Весь наочний матеріал умовно можна поділити на два види: роздавальний: його значення полягає в тому, щоб надати процесу навчання дійового характеру, включити дитину в діяльність: демонстраційний (більший за розміром): його значення полягає в тому, щоб зробити процес навчання цікавим, доступним, зрозумілим дітям, створити умови для формування конкретних математичних уявлень та понять [3, с. 44].

Засобами наочності можуть бути: реальні предмети, явища навколишньої дійсності, іграшки, геометричні фігури, картинки, малюнки, таблиці, схеми. Широко використовується словесна наочність - образне описання предмета, художні твори, усна народна творчість. Як демонстраційний і роздавальний матеріал дедалі частіше використовуються числові фігури, а в дальшому - цифри. У старшій групі три вазерозвиток лічильної діяльності дітей з участю різних аналізаторів: лічба звуків, рухів, предметів на дотик. Вправи в лічбі предметів на дотик значно ускладнюються: для лічби пропонуються дрібніші предмети, які можна розміщувати на картці у два ряди, у лічбі беруть участь усі діти одночасно. Значно ширше в цій групі використовується лічба з участю слухового аналізатора. Характер завдань поступово ускладнюється. Якщо в середній групі діти лічили тільки звуки, то в старшій можна поєднати лічбу звуків і наступний відлік предметів, порівнювати звуки і предмети за кількістю. Крім того, лічбу звуків поєднують з лічбою рухів.

Характер наочності залежить від мети і завдань навчання, рівня засвоєння знань і навичок.

На нашу думку, при виготовленні наочності вихователь повинен враховувати певні вимоги: естетичні, педагогічні, екологічні, гігієнічні.

Наочний матеріал сприяє розумінню дитиною, що будь яка множина складається з групи окремих предметів, які можуть перебувати в різному кількісному відношенні, а це готує до засвоєння лічби. Діти починають розуміти, що число не залежить від розміру, характеру розміщення.

Проводивши обстеження володіння старшими дошкільниками кількісних уявлень. У результаті якого було виявлено, що діти з високим рівнем сформованості у дітей кількісних уявлень. І це свідчить про необхідність спеціально-організованих методів роботи.

Тому у загальній підготовці до школи формування у дітей кількісних уявлень займає велике місце. І це закономірно! Адже, лічба та цифри - це структурні компоненти розв'язання арифметичних задач; кількісна та порядкова лічба - це основа формування логіко-математичної компетентності дітей старшого дошкільного віку. А це значить, що формування кількісних уявлень є важливою умовою розумового розвитку та розвитку пізнавальних здібностей дітей. Значна роль належить спеціально організованій навчально-виховній роботі, зокрема, дидактичними іграми і вправами, завдяки яким у дитини формуються кількісні уявлення.

Висновок. Отже, використання наочного матеріалу - це не самоціль, а лише засіб, який забезпечує успішне навчання. Ефективність навчання досягається поєднанням слова вихователя і засобів наочності, оскільки процес формування понять невіддільний від конкретних уявлень, від формування засобів дій.

Список використаних джерел та літератури.

1. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкільля" / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. - Тернопіль: Мандрівець, 2013. - 264 с., С. 172.
2. Позднякова В.В. Розвиток логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку, Київ - 2013, видавництво - «Основа». - 265 с.
3. Щербак К. Й. Теорія і методика математичного розвитку. 2005. Євр. Університет. - 262 с., С. 44.